

NAŠA MOČ

STROKOVNI GLASNIK.

DRŽAVNA
LICEJSKA KNJIŽNICA
V LJUBLJANI

Izhaja 10. in 26. vsakega meseca.
Naročnina mesečno 4 K.

Uredništvo in upravništvo se nahaja
v Ljubljani, Stari trg št. 2/I.

Ljubljana, dne 12. marca 1921.

Cilj vsake organizacije je skupno dobro.

To, po čemer danes hrepene strokovne organizacije, je materialno dobro; ali vzemite truplu duha in za tisto truplo več ne biva nobeno materialno dobro. Mrliču — in kaj je tvar drugega kot mrlič —, ne diše več dišave in ne slastne jedi. Žvenk denarja mu ne vzbudi občutka. Tudi materialno dobro je dobro le v toliko, v kolikor ga občuti duša. Zato se pri materiji življenje strokovnih organizacij ne more odigrati.

Videli smo čase, katerih ostanki so še tu, — ko so se vpenjali materialisti v duha iz edinega namena, da bi se bolj prevdarno obdali z materijo, v materijo zakopali. Pri tem opravku je imel slastno nalogo njihov duh. Želodec si je natlačil z materijo, ude si je obložil z materijo, na domišljijo si je obesil materijo, misli je potopil v materijo, voljo je prodal za materijo.

Mi pa bi radi odstranili materialiste, materialistekapitaliste, materialiste-absolutiste, materialiste-militariste, materialiste-hedoniste... strli okove, razklenili ječe, razgnali tirane.

No, na ovire je naletel Arhimed. Zaslutil pa je izhod, ki je vzkliknil: Pokažite mi za moj drog točko izven zemlje in premaknil bom zemljo iz tečajev. Tako pravimo mi: Pokažite nam mišljenje izven mišljenja materialistov in premaknili bomo materialiste iz njihovih materialističnih trdnjav. Takoj prvi dan, ko se to zgodi, bodo razpolagali delavci z bankami, trgovinami in industrijskimi podjetji.

Moč jugoslovanske strokovne zveze je v bivanju vrednot, ki se z materijo ne dajo plačati in ki za materijo niso na prodaj.

Teh vrednot iščemo v možeh, na katerih kaka pomembna organizacija sloni. Zmaga jugoslovanske strokovne zveze, ves njen up, da preokrene lice državi,

je v teh vrednotah. Brez haska je kapitalistom bajonet in denar v boju proti vrednotam, ki niso materialne. Napram tem vrednotam so brez moči.

Te vrednote so duševne lastnosti. Pojdi nad junaka z grozljivim orožjem. Junaštva mu nisi vzel, le priliko si mu dal, da se je izkazal. Ponudi mu denar, da proda tovariše, dosegel nisi namena, pač pa si mu dal priliko, da je tvojemu denarju pljunil v lice, od tovarišev pa žel slavljeno hvaležnost. Ta junak je vsak delavec, ki je v posesti duševnih vrlin.

Nasprotno pa poglej delavca v nekdanjem osrednjem stavbinskem društvu! Ali mu je kedaj kak materialist-kapitalist več škodil ko materialist iz lastnih vrst, ki so ga prodali za vino in ponočne ženske, potem ko so mu zvalili dvakrat sto tisoč kron?

Duševne lastnosti kažejo na duševnega vzdrževalca. V tistem iščejo opore tisti, v katerih iščemo duševne opore mi. Vi vprašate kdo je tisti, ki ga bič ni ukrotil, ki ga ni zmotil denar, ki mu nasilnik ni mogel vzeti zmagovitega osrečujočega življenja?

Ime mu je Moč. Njegovo zastavo razijemo. Ura je prišla.

Strokovna organizacija in delavčeva rešitev.

Avgust Cviki.

Delavski razred je izročen na milost in nemilost današnjemu kapitalističnemu ustroju družbe. Temu je v celoti kriva njegova socialna in krušna odvisnost. Pri delavcu se prične doba samopreživljanja že s 14. letom in traja do 40 tudi 50 let. Neha tedaj, kadar delavec omaga ali umre.

Duševno razpoloženje delavca skozi vsa njegova leta temelji vedno na istem principu in ta je: da se le za silo preživim. V isti misli si ustanovi svojo družino in s tistim trenutkom zabrede v popolno od-

visnost. Že sam za se ima skrbi, kako se bo preživel. Kaj bo, ako ga doleti bolezen ali da postane invalid. Te skrbi se pa povečajo, kadar ima družino. Pogled na ženo, otročiče... če pomisli da ga podjetnik lahko danes vrže na cesto ali da se mu pripeti nesreča, ga doleti smrt... to so vprašanja, katera mu polnijo glavo. Posebno pa še, če se spomni, da bo tedaj, ko ga zapuste moči, obsojen, da gre iskat usmiljenih src, če jih sploh najde, da se preživi.

Vsled tega dela vedno tako, da nikjer ne pade v nemilost in ne izgubi dela. To so vprašanja, zbog katerih pozabi na svojo moč in si ne upa misliti na njo. Zavedati bi se moral, da vse te težkoče lahko premaga; samo treba je, da pomni: kot delavec sem važen činitelj, s katerim mora splošnost računati. Kaj je danes država brez industrije ali z zelo slabo industrijo? Zakaj je naša država odvisna od slabotne Nemške Avstrije, akoprav ima živeža dovolj? Zato, ker nas Nemška Avstrija z ozirom na industrijo precej prekaša. Kaj pomagajo tovarne, kaj pomaga ruda v zemlji? Ne morejo tovarne obratovati in ne moreš dvigniti bogatega zaklada rude iz zemlje, ako nimaš delavstva. Tega se mora delavec zavedati, in sicer ne samo da je važen činitelj, temveč tudi, da je brez njega sploh nemogoča moderna država.

Tukaj pridemo do tretjega vprašanja, katero je med delavstvom zelo trhalo, in to je: samozavest. Delavec se mora zavedati, da je enakovreden vsem ostalim stanovom, da mu gredo iste pravice in isti delež pri vseh zemeljskih dobrinah. Zavedati se mu je treba, da v kolikor so drugi stanovi država, družba, je njihov bistven del tudi on, in da si more svojo usodo tudi sam določati. Da bo pa mogel vse to izvesti, se mora pa poslužiti enega sredstva, to sredstvo pa mora storiti sam.

Sredstvo, katerega se naj posluži in da bo njegovo, je edino delavska strokovna organizacija. Zakaj? Člani delavske strokovne organizacije so ljudje, ki so z njim po stanu, usodi, trpljenju in veselju eno, torej delavci. Vodstvo imajo in morajo imeti sami v rokah. Zato je to sredstvo na ta način tudi njihovo. Delavstvo ima moč samo v strokovni organizaciji in ne v politični, ker vezi strokovne organizacije so trdnejše in trajnejše. Strokovna organizacija delavska je tisti regulator, ki znači za delavca biti ali nebiti.

Danes je vse delo strokovnih organizacij samo v tem, da se momentano zboljša delavstvu gmotni položaj, da se mu zviša plača. Je to tudi namen organizacije, vendar je treba lotiti se glavnega namena in dela, ki ga strokovna organizacija mora izvršiti, ako hoče, da bo njen obstoj še mogoč. To delo pa obstoji v tem, da je nujna potreba napraviti iz odvisnega delavca neodvisnega.

Že zgoraj se navaja, kaj je vzrok delavčeve odvisnosti; zato je treba, da bo delavec zasiguran, ako ga vrže podjetnik od dela, če se mu pripeti nesreča

če ni več zmožen za delo in v slučaju smrti, da ve, kako se bo godilo njegovi družini. To sigurnost mu korak za korakom osvaja strokovna organizacija. Uči ga in mu kaže pot, da se mu ne bo treba bati, da bi moral od hiše do hiše, da se preživi, ali da bi bil v slučaju onemoglosti in boleznih prepuščen sam sebi, temveč, da bo oskrbljen on in tudi njegova družina. Kadar bo vse to izvedeno, tedaj se bo čutil prostega, neodvisnega.

Tako je treba, da se zave svoje moči in svoje naloge ter se poprime sredstva, s katerim si bo priboril svojo neodvisnost.

Ali je delo blago?

Deželna vlada za Slovenijo, poverjenišvo za socialno skrb, nam je poslala okrožnico, ki slove:

„Jugoslovanski Strokovni Zvezi.

Vedno bolj često se dogaja, da prihajajo k poverjeništvu delavci z družino, često jako številno, in tožijo, da ne morejo dobiti dela, zakaj vsak podjetnik jih glede na to, da bi jim po obstoječih pogodbah moral plačevati gotovo višje prispevke k mezdi, kar v naprej odklanja. Sedanja socialno-politična zakonodaja nam tudi ne nudi nobenega izhoda iz te zagate. Zakaj jasno je, da ho vsak podjetnik, ki gleda in vsled konkurence mora gledati, da dobi čim cenejše moči, počel trgati vezi z dosežanjo prakso na vseh koncih ali pa bo začel jemati na delo samo delavce-samce, ki so ceneji. Kam mora to polagoma privedi, si vsak lahko zamisli. Ne samo, da se s tem ogroža vsa populacija, čisto naravna posledica bo, da oženjeni človek, še celo pa družinski oče, ki vsako brezposelnost najtežje prenese, kmalu ne bo več mogel dobiti dela. Država pa mu pri sedanjem stanju državnega proračuna ne more nuditi niti skromne brezposelne podpore.

Izhoda iz zagate sta po vsi priliki samo dva: ali brezpogojna in brezizjemna socializacija ali pa prehod k principu, da se plačuje vsaj v prvi vrsti delo kot tako.

Seveda bi bil izhod tudi, če bi država vzela breme družinskih doklad podjetniku s pleč in ga naprtila sebi.

V očigled dejstvu, da finančni položaj ne prenese niti količkaj izdatne brezposelne podpore, je pa gotovo, da bi še manj prenesel take podpore.

Ostane torej za praktično delo samo še druga alternativa: prehod k principu, da se plačuje delo samo.

V tem pogledu bi mogla Vaša organizacija uplivati ugodno na razvoj stvari vsaj v toliko, da v bodoče zahteva pri mezdnih pogajanjih zvišanje samo osnovnih, za vse delavce enakih mezd, družinske doklade, eventualno tudi nabavne prispevke pa pušča izven pogajanj. In če bi se v kakem slučaju dal doseči zadosten efekt na podlagi ukinjenja takih doklad, bi bilo priporočati, da se ravnate po smislu zgoraj obrazloženih principov in sami poženetete stvar v smer, v kateri gotovo pojde razvoj — ker mora iti.

Te misli so bile zapisane v želji pripomoči, da se odvrne od številnih in obenem najpotrebnejših družin preteča jim socialna in moralna beda. Izvolite jih kot take sprejeti in po možnosti uravnati po njih svoje delovanje. Ako pa imate kak predlog, ki kaže iz stiske praktično pot, izvolite ga sporočiti.

Pripominjamo samo še, da se je o tej stvari poslalo obširno poročilo tudi našemu ministrstvu in obenem predlagalo, da se skliče enketa socialno-političnih strokovnjakov, ki naj bi ugotovili, kakšna zakonodajna in druga sredstva bi mogla rešiti to zamotano vprašanje.

Okrožnica povdarja, da zamore ozdraviti nezdrave mezdne razmere ali brezpogojna socializacija ali pa prehod k principu, da se plača delo kot tako, da se smatra torej delo kot prodajno blago. Prvo je v obstoječih razmerah še nemogoče, drugo — da se plača delo kot tako, za nas s socialnega stališča nesprejemljivo. Po tem bi bil mlad fant v najboljših letih najbolje plačan, ker je dela najbolj zmožen, mož z mnogoštevilno družino ne bi dobil nič več ali morda še manj, ker je morda že oslabel in dela manj zmožen. Takšno stališče bi kratkoma odreklo delavcu pravico do družine.

Okoliščine pa, ki jih povdarja okrožnica, so resnične in moramo z njimi računati. Zato je naše mnenje, da podjetnik pač naj vsem delavcem izplača mezdo v enaki višini, kot bi jo morala določiti vlada kot povprečni znesek za vzdrževanje srednjevelike družine 4 članov. Ta mezda se bi morala stekati v roke oficijelnemu odboru, ki ga tvorijo delavci in ki bi šele določal mezdo posamezniku po njegovih družinskih razmerah.

S tem se bi po našem mnenju prišlo v okoliščini, ki raje sprejema samce, ker bi moral vsakemu enako mezdo izplačati; doseglo se bi pa tudi, da se ta mezda razdeli po gotovem ključu delavcem z ozirom na število njihovih družinskih članov.

O tem naj se skupine posvetujejo in naj nam sporoče svoje misli.

Pred stavbeno sezono in gibanje stavbinskega delavstva.

Izvanredno mili zimi se bliža pomlad in z njo stavbena sezona l. 1921. Prav je, da že sedaj pred početkom gradnje pregledamo in razmotrimo obseg bodočega stavbenega dela in položaj stavbinskega delavstva. Lansko leto ob tem času smo pričakovali, da bo Ljubljana znatno narastla po novih stanovanjskih hišah, a to nas je nekoliko varalo v računih. Res, da so bile tu razne tehnične in druge ovire, kar je treba upoštevati, vendar bi se bilo kljub temu lahko dogradilo vsaj $\frac{2}{3}$ projektiranih stavb, kar se pa ni zgodilo. Mi polagamo vsled tega krivdo velike stanovanjske bede v Ljubljani v tem slučaju na razne kapitaliste, ki

so sicer bili po dr. Gosarjevi naredbi obvezani graditi a so se pozneje zatekli pod varno zavetje dr. Kukovčevega plašča. Ta gospoda se je sicer za enkrat izmuznila „pritisku od zgoraj“, ostala pa je stanovanjska beda v nezmanjšanem pomenu besede. „Pritisk od spodaj“, to se pravi potreba zdravih in človeku dostojnih stanovanj, postaja vedno silnejši, kajti kaj se pravi bivati že drugo, za nekatere tretjo zimo v mrzlih vagonih in zaduhlih kletih, to more čutiti le po vojni prizadeti begunec ali človek, ki ga petletno gorje ni nagradilo z milijoni.

Koncesionirani stavbeni mojstri ponavljajo vedno eno in isto staro pesem: ni materiala, delavne moči so predrage, bojimo se, da propademo vsled popolne stagnacije stavbenega dela, ker tisti, ki se pri nas smatra naročnikom, čaka boljših časov. Zastavite vi, ki ste zastopniki delavstva, oziroma delavstvo samo naj pritiska na vlado, da omogoči cenejšo dobavo stavbenega materiala, omeji cene življenjskim potrebščinam, da delavstvo ne bode vsakih 14 dni zahtevalo poviška svojih plač, potem boste lahko stanovali v vilah.

Stokrat smo že povedali, da dokler smo odvisni od kapitalističnega državnega sistema, ne moremo vplivati lojalnim potom na vlado, ki brani pač one, od katerih je materielno odvisna.

Vsled tega je govor o vplivanju na vlado od naše strani le bridka ironija, ki smo jo navajeni poslušati od dne do dne.

No, delavstvo stavbinske stroke se združuje kakor ostali proletariat vedno krepkeje v svoji organizaciji kar bo najbrže še najbolj moralno vplivalo na podjetnike, ki bodo končno vendar le prisiljeni, da malo resnejše in globlje pogledajo v delavsko vprašanje in vprašanje obstoječe stanovanjske bede. Na vsak način pa pričakujemo, da se bo v letošnji stavbeni sezoni delalo in dovršilo nekoliko več kakor lansko leto. Treba je namreč dohiteti to, kar se je lansko leto zamudilo in izvršiti projekte, ki so določeni za letošnje leto.

Organizacijski vestnik.

Z navdušenjem pozdravljamo zopetni izid našega strokovnega lista „Naša Moč“ ter se istega brez izjeme vsi člani JSZ naročimo. Upamo, da bodo člani iz cele Slovenije sledili tej poti in da nam bode mogoče s tovariši daljnih krajev občevati, ker le s skupnimi močmi se more kaj doseči. Torej tovariši iz drugih krajev, vam obenem pošiljamo krščanske pozdrave, ker upamo, da ste isto storili. Bog živi!

Celjska in okoliška skupina J. S. Z.

Naš delavski praznik. Dne 19. t. m. praznujemo sv. Jožefa, ki je bil delavec in rednik Sinu božjega. JSZ je proglasila ta dan za svoj praznik in predlaga

svojim skupinam, da ga praznujejo s skupno sv. mašo, s skupnim sv. obhajilom in s shodom, na katerem se naj govori o sv. Jožefu kot delavskem zaščitniku.

Vsak član bi moral imeti knjižico: Delavska strokovna organizacija — Jugoslovanska strokovna zveza, ki jo je spisal glavni tajnik JSZ tov. Anton Komlanec. Naroča se pri tajništvu JSZ v Ljubljani — Stari trg št. 2 in stane 6 K.

Naši listi. Misel, da si delavec gospodarsko in socialno pomaga sam v znamenju krščanstva, da v tem znamenju utrdi in razširi organizacijo, prevzema delavska srca. Znamenje notranjega hrepenenja med delavstvom in njegovega razmaha v stavbo nove zdravje kulture so novi naši delavski listi: „Novi Čas“, delavski dnevnik, „Naša Moč“, strokovni glasnik, „Radniška svijest“, glasilo Jugoslovanske strokovne zveze v hrvatskem narečju. — Ne vemo, ali bo delavstvo že dovolj močno, da svoj pohod vzdrži; a organizacijska zavest se močno širi. Vse zavisi od notranjega nezlomljivega prepričanja. Kjer je to prepričanje dovolj globoko, da je tista gospodarska misel edino rešilna, ki jo krščanstvo zagovarja, tam je vstrajnost zasigurana.

„Novi Čas“. Toliko listov imajo nasprotniki, ki so vsi naperjeni proti delavstvu. Nekateri delavci so uvideli sami, da brez dnevnika ne moremo uspešno nastopati za delavsko korist, in so iz lastnih moči zbirali in žrtvovali, da je izšel „Novi Čas“. Delavci seve nimajo kapitala, da bi z njim mogli vzdrževati dnevnik, zato je nujna potreba in dolžnost vsakega delavca, da širi „Novi Čas“, da si ga naroči; če pa sam ne more, naj se jih naroči po 3—4 skupaj na en izvod. „Novi Čas“ izhaja dnevno in stane mesečno komaj 12 K. Naroča se v Ljubljani pri upravništvu „Novega Časa“ — Kopitarjeva ulica št. 6.

Rudarska zveza.

Ko je doseglo število organiziranih rudarjev v Jugoslovanski strokovni zvezi zadostno višino in je časovna potreba zahtevala v Jugoslovanski strokovni zvezi samostojno rudarsko sekcijo, se je ista 4. decembra 1920 ustanovila v Trbovljah. Sedež je za enkrat v Trbovljah, ker je tam izmed ostalih skupin najmočnejša krajevna skupina „Rudarske zveze“ in so Trbovlje nekako rudarsko središče, oziroma dosedaj največji premogarski revir.

„Rudarska zveza“ ima, kakor se je dosedaj pokazalo, sijajno bodočnost. Zakaj? Vse nasprotne strokovne organizacije, katere ta čas obstoje, nimajo ničesar trajnega. Skušnje zadnjih let so pokazale, kako se zibljejo semintja, kot ladja na morju. Nasprotno „Rudarska zveza“ ima temelj tako trden in vekovit, kakor je trdna in stalna resnica. Ob tem temelju so se razbile mnoge napačne zgradbe, celo velike države so mu podlegle. Ta temelj so „krščanske resnice“.

Drugo, kar povzdiguje Rudarsko zvezo in ji daje zmagovito pot je to, da je pri nji trezno, pa-

metno in zdravi vesti odgovarjajoče delo. Mogoče se bo pri nekaterih našel pomislek, češ, prevladovala bo preveč obzirnost in popustljivost. V istini je pa večji radikalizem kot povsod drugod. Kje je večji radikalizem kot v krščanstvu? Te doslednosti in odločnosti ne najdemo ne v materialističnem komunizmu in ne v socializmu.

„Rudarska zveza“ temelji na načelih, ki ne poznajo kompromisa. Iz tega sledi, da pojde njena pot strogo socialno radikalno po krščanskih načelih v boj za odvisnega rudarja, da ga po tej poti pripelje v neodvisnost.

Prometna zveza.

Članom Prometne zveze v pojasnilo. Da se plačevanje članarine na drž. železnici lažje in točneje vrši, se poleg tovariša Rajnerja voz. pis. pooblašča za sprejemanje članarine tudi tov. Verbajs v kurilnici na drž. kolodv. v Ljubljani ali pa Stari trg št. 2. I. nadstropje. — Predsednik.

Maribor. Dne 6 t. m. se je vršil občni zbor Prometne zveze, na katerem je ob vsesplošnem odobranju govoril zastopnik iz Ljubljane.

Tovarišu g. Engelmanu, socialističnemu delovodju, v svarilo! V težkih časih, v katerih se danes delavstvo nahaja, ko ga vse zapostavlja in železniške uprave ter razni kapitalistični delodajalci po judovsko barantajo za njegove moči, ko je delavec, naj si bode katerekoli organizacije, upravam čisto navadna „žoga“, katero premetavajo iz kraja v kraj in ga nazadnje vržejo na cesto, kjer naj kot navadna mrhovina pogine, se še nekateri socialistični delovodje, kot je v vozovni delavnici na drž. kolodvoru tovariš Engelman, niso prav nič poboljšali in prav nič naučili. Ker je vsakemu neljubo, da se njegovo ime javno omenja, tako tudi nam ni naravnost na tem, da ga omenjamo, ampak hočemo mu le povedati, da njega postopanje ni niti krščansko in tudi ne v smislu socialističnega programa, po katerem vedno socialistični voditelji povdarjajo, da zahteva med delavstvom bratstvo in enakost. Povdarjamo, da ako se že imenovani noče ravnati po krščanskih načelih, naj se že vendar ravna po socialističnih in naj ne terorizira delavstva, katero ni organizirano po njegovem mišljenju. Izjave, s katerimi hoče omenjeni vplivati na posamezne delavce, češ, ako se pri nas (socialistih) organiziraš, Ti dam že boljše delo; ako ne, bodeš mogel biti z vsem zadovoljen. Tako ravnanje ni tovariško in tisti, ki je omenjenega delovodjo nastavlil, gotovo ni dal naročila, delavstvo njemu nasprotnega mišljenja zapostavljati in ga na najslabša mesta nastavljati. To mora omenjeni tovariš sam priznati, da s takim postopanjem dela svojim podložnim krivico in upamo, da ima še toliko vesti, da kar je nad svojim tovarišem zakrivil, da bode tudi popravil.

Zveza papirniških delavcev.

D. M. v Polju. Naša skupina obstoja šele dve leti. V tem kratkem času si je pridobila s svojim res smotrenim delom simpatije vsega delavstva. Danes že lahko rečemo, da je vse delavstvo združeno v naši organizaciji. Sedaj se snuje Papirniška zveza. Sicer je ta zveza že lansko leto delovala, vendar pa še ni bila samostojna. Dosegla je že lepe uspehe. Če pogledamo nazaj za dobo dveh let, vidimo, da je skupina storila res neverjetno veliko dobrega za delavstvo. Prej je bilo naše delavstvo tako nesramno slabo plačano, da ni moglo živeti s to plačo. Imeli smo tudi mnogo nasprotnikov v organizacijah soc. demokratov in komunistov. Dolgo časa so se z vsemi silami upirali in nam nasprotovali. Danes pa so že skoro vsi pri naši organizaciji, ker so izprevideli, da naša organizacija edina dela v resnici brez sebičnosti, le za dobrobit delavstva. — Delavstvo se je navdušeno oprijelo svojih voditeljev, ki res z vneto zasledujejo vsako priliko, da varujejo dobrobit delavstva. Odbor skupine je priredil že več prireditev, ki so vse lepo izpadle in je tako skupina si gmotno opomogla. Na letošnjem občnem zboru se je povišala bolniška podpora za 1 K v vsakem razredu, tako, da dobi vsak član poleg v JSZ določene podpore še 1 K dnevno več podpore. Sedaj si je skupina s pomočjo članov napravila svojo pisarno v prostorih Ljudskega doma pri D. M. v Polju, ki je last „Slov. kat. izobraževalnega društva“. Tako je obstoj naše organizacije zasiguran. Želeti je le, naj bi se delavstvo v čim večjem številu udeleževalo sestankov v našem domu, da se tako vedno bolj izobrazimo in izpopolnjujemo. Če bodo vsi člani st. emili za ciljem izobrazbe, bo tudi uspeh dela v organizacijah veliko večji in lažji. Ako bo naše delavstvo izobraženo, bo tudi umevalo svoje pravice in dolžnosti. Bližamo se velikim izpremembam, katerih ne bomo mogli obvladati če ne bomo imeli izobraženih moči na socialnem in družabnem polju.

Skupina J. S. Z. Dev. Mar. Polje. Praznik sv. Jožefa naj bo tudi naš delavski praznik. Udeležimo se zjutraj sv. maše in pristopimo vsi k mizi Gospodovi. Po sv. maši se zberemo v društvenih prostorih na kratek pomenek. Pokažimo, da smo res krščanski delavci!

Dev. Mar. Polje. Podpisana se najtopleje zahvalujem delavstvu papirnice v Vevčah za nabranih K 430 — ob priliki moje bolezni. Mejač Frančiška.

Zahvala. Iskreno se zahvaljujemo delavstvu tovarne, posebno nabirateljem, za nabranih K 559'80 v Bog plačaj! Družina Kocjančič.

Dev. Mar. Polje. Naša skupina je vložila na ravnateljstvo papirnice spomenico ter upamo da bo ravnateljstvo brez odloga ustreglo vsem zahtevam in prošnjam delavstva.

Zveza stavbinskih delavcev.

Delavstvo stavbinske stroke stopa zopet v svojo sezono. Dela — kakor vse kaže — nam ne bode manjkalo; bolj pereče vprašanje pa je vprašanje naših mezd. S strahom se povprašujemo, kako bomo preživeli sebe in svoje družine. Draginja tako velika, naše plače pa tako majhne. Bila so že tudi pogajanja, toda zastopniki delavska niso mogli pristati na to, kar so bili podjetniki pripravljeni dati, saj to niti od daleč ne krije najnujnejših potreb, ki nas tlačijo.

Toda med nami ni še tiste skupnosti, kakor b bilo to želiti. Mnogi tovariši tavajo in ne vedo, kam b se obrnili. Koliko svojih žuljev so znosili v materialistično stavbinsko organizacijo, da bi si tako ustvarili močno organizacijo, katera bi bila kos vsem nepravilnostim, ki se pojavijo za delavstvo. Bili so varani. Namesto, da bi imeli blizu 200.000 K kapitala, imajo istotoliko poneverbe in še čez. Nepoštenosti, ki so se tu godile, presegajo že vse meje. Poleg tega je pa danes še to vprašanje, da delavci sami ne vejo, kam pripadajo. Nekateri iščejo stike z Zagrebom, da bi skupno s hrvaškimi sodrugi popravili, kar se je zakrivilo, kdo ve, kako se tudi tam varajo. Materializem je materializem. Zakaj mi pri Zvezi stavbinskih delavcev, včlanjeni v Jugoslovanski Strokovni Zvezi, nimamo skrbi? Zakaj mi svoji organizaciji lahko zaupamo popolnoma? Zakaj se nam pri tej organizaciji ni treba bati, da bi prišlo do podobnih presenečenj, kakor se je to zgodilo pri „Osrednjemu društvu“? Načela so druga in zato je tudi poštenost drugačna. Zato pa, kdor resno misli, ne bo iskal pomoči v Zagrebu, ko ima vendar doma močno organizacijo, ki nas najmanj toliko zastopa, kakor vsaka druga. Tovariši, ki so se včlanili v Zvezo stavbinskih delavcev, ki je včlanjena v JSZ, kakor mislim, zdaj niso razočarani. Upam, da ne bodo nikoli. — Svojo pisarno in svoje tajništvo ima Zveza stavbinskih delavcev v Ljubljani na Starem trgu št. 2. I. nadstropje. Zglasiti se mora tu vsak stavbinski delavec pismeno ali osebno, da se organizira. Stavbinski delavec zida drugim hiše, naj sezida sebi najboljšo organizacijo.

Janko Pogačnik.

Zveza tobačnega delavstva.

V prevdarek. Med delavstvom se je zadnji čas širila govorica in po nepotrebnem razburjala ljudi, češ, izdelki ostalih tovarn v Jugoslaviji se bodo pričeli razpečavati tudi v Sloveniji in bo tako nevarnost za ljubljansko tobačno tovarno. To razburjenje je bilo pa popolnoma brez potrebe, ker, kakor se bodo razpečevali izdelki ostalih tob. tovarn v Sloveniji, istotako se bodo na drugi strani razpečavali tudi izdelki ljubljanske tovarne po vsej Jugoslaviji. Zato je treba, kadar se pojavijo kakšne vesti, vedno poprej se obrniti na vodstvo organizacije po informacije. Ravnotako so se tudi svojčas širile vesti, da bo ljubljanska tovarna prenehala in se bo premestila kam drugam, bolj v središče države.

To je tudi neosnovano. Treba nam je pomisliti samo to, da se je pričelo sedaj gojenje tobaka tudi v Sloveniji, in da precej napreduje. Iz tega sledi, da ima ljubljanska tovarna boljšo bodočnost kot jo je imela dosedaj, ker bodo surovine iz Slovenije vendar dali oni tovarni, katera je najbližja in ta je ljubljanska. Če bi kedaj kaj pretilo, bo že organizacija opravila, saj zato je tu.

Spomenica. Pretekli teden sta bili odposlani dve spomenici na Upravo monopola v Beograd, v katerih se zahteva zvišanje plač. Kadar pride odgovor, bo objavljen pod to rubriko.

Ljubljana. Razmere v naši skupini se obračajo na bolje. Člani, kateri so vsled strahu pred nasprotniki svojčas zapustili našo organizacijo, se sedaj obračajo nazaj. Skupina šteje sedaj zopet nad 600 članov. Polagoma bodo spregledali oni, kateri so še sedaj pri nasprotni organizaciji, ter se vrnili nazaj pod okrilje krščanske strokovne organizacije tobačnega delavstva.

Zveza lesnih delavcev.

Puterhof pri Trzliču. V nedeljo 20. februarja je imelo tukajšnje delavstvo shod, na katerem nam je zastopnik J. S. Z. opisal težak položaj delavstva in poudarjal pomen organizacije v dobi, ko delajo vse kapitalistične struje na to, da bi kar največ ožele delavno ljudstvo. Prišlo je celo do živahne debate. Ker je naše delavstvo bilo že prej organizirano v materialističnih organizacijah, katere so ga izrabljale v svoje namene, pač pa se niso brigale toliko v resnici za delavstvo, zato jim ono ne zaupa in se jih je večje število že včlanilo pri Jug. strok. zvezi. Za pravice delavstva gremo v boj in ob enem kličemo še zaostalemu delavstvu, da se nam pridruži v korist njih samih.

Zveza kovinskih delavcev.

Guštanj. Zopet je najavilo ravnateljstvo odpust 136 delavcev, katere bi se odpustilo periodično tedensko po 10. Za tukajšnje razmere je to hud udarec, ker je tukaj vse delavstvo navezano popolnoma na tovarno.

Jesenice. Tekoči teden v četrtek se je vršil tu diskuzijski večer, oziroma shod. Poročal je tov. Gostinčar. Za te sestanke in predavanja vlada precejšnje zanimanje. Dvorana je bila nabito polna.

Slamnikarska zveza.

Mengeš. Mezdno gibanje v tovarni Štemberger in Mellitzer v Mengšu. Zveza slamnikarskega delavstva je vložila potem JSZ zahteve na tovarno. Pri pogajanjih sta bili zastopani: Zveza slam. delavstva in tovarniška skupina. Doseglose je zvišanje plač od 10 do 30%. Najmanjši povišek znaša 10% in sicer za mlajše delavstvo, najvišji povišek 30% za starejše delavstvo. Tovarna je pripoznala kvalificiranost delavstva.

Zveza živilskih delavcev.

Ljubljana. JSZ je vložila na načelstvo Gospodarske zveze zahteve za 80% zvišanje plač ter za izjednačenje plač vseh uslužbencev Gospodarske zveze (v centrali, na Viču in v Šiški). Načelstvo je zahteve odklonilo, čeprav plačuje uradništvu po 6000 K in še več, delavstvo pa nima niti po 2000 K mesečne plače.

Strokovna zveza služkinj.

Skupina frančiškanska. Pretekli teden se je ustanovila skupina „Strokovne zveze služkinj“. S prihodnim mesecem se prično predavanja.

Št. Peter - Ljubljana. Na dan sv. Jožefa se vrši shod služkinj v Št. Petru. Ob tej priliki bo na dnevnem redu tudi strokovna organizacija in se ob enem ustanovi skupina „Strokovne zveze služkinj“.

Poselski red. Zadeva poselskega reda služkinj se tako zavlačuje, da se človeku že gabi. Poslednjič še je organizacija opozorila vlado, da je vsako zavlačevanje lahko usodepolno. V prihodnji številki bomo podali navodila za nadaljno postopanje.

Čipkarska zveza.

Približno v tem času pred dvema letoma je prinesla „Naša Moč“ glasilo kršč. soc. delavstva, prvi daljši članek o idrijskih čipkaricah. V članku se je načelo vprašanje, kako pomagati čipkaricam v Idriji in povsod, kjer izvršujejo to žensko domačo obrt. Od tega časa naprej se razvija delo za tem, da bi se čipkaricam pomaglo kolikor mogoče znatno, pa tudi jih postavilo na samostojne noge. Pričeti z delom, ki bi čipkarice takoj povzdignilo v boljši položaj, je bilo pred dvema letoma precej kočljiva stvar. Po razsulu Avstrije so odšli iz naših krajev vsi častniki, vsi tujci, kateri so dajali med vojno čipkaricam zaslužka. Meje so se kar naenkrat zaprle na vse strani. Češka, katera nam je dajala sukanec, je postala za nas zelo oddaljena država. Na kupčije s Francijo in Ameriko tudi ni bilo misliti vsaj v prvem povojnem letu ne. Tako je za naše čipkarice nastopil čas, ko niso imele ne dela ne zaslužka. Za naše revne delavne ženske po hribih, kakor tudi v krajih, kjer ne daje polje zaslužka in ni tudi drugega posla po zimi je bil to velik udarec. Briciko se jim je poznala izguba teh, čeprav bornih krajcarjev. V bornih kajžarskih in bajtarskih družinah ni bilo kruha v tem času. Marsikateri čipkarici se je oko solzilo, ko si ni znala in vedela pomagati iz te zagate. V tem času pa, ko so mislile čipkarice, da so najbolj zapuščene, je delala zanje Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani. Ni bilo kričanja in bahanja o tem delu. Vse se je delalo lepo tiho. (Dalje prihodnjič.)

Čipkaricam! „Naša Moč“ bo imela tudi za Vas vedno pripravljen prostor. Obravnavali bomo vsa vprašanja, tičočja se Vaše domače obrti. Zanimiv bo pogled

v delo po vojni pa tudi za delo v bodočnost. List bodo pa dobivale samo one čipkarice, katere bodo plačale mesečno 4 krome naročnine. Razširjajte torej med seboj „Našo Moč“!

Delavsko združništvo.

Izredni občni zbor Osrednje čipkarske zadruga v Ljubljani se vrši v četrtek dne 17. marca t. l. ob 10. uri dop. v prostorih I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani, Kongresni trg šte. 2. Dnevni red: 1.) Poročilo načelstva; 2.) dopolnilna volitev; 3.) služajnosti. Izredni občni zbor je sklepčen ob vsaki udeležbi. Načelstvo. — Poslovalnice s pod 75 članicami pošljejo na občni zbor po eno zastopnico, poslovalnice z nad 75 člani pa po dve zastopnici. Zastopane morajo biti vse poslovalnice. Ker je ta občni zbor izredne važnosti za bodoče delovanje naše zadruga, so obvezane vse poslovalnice, da pošljejo svoje zastopnice na občni zbor.

Domače vesti.

Socialpatriotje in komunisti obtožujejo drug drugega poneverbe. Pri zvezi stavbinskega delavstva se je poneverila velika svota. To so organizacije, ki niso zasnovane na krščanskih načelih poštenosti.

Prepovedani protestni shod Ženske skupine iz Celja in okolice. V celjskem „Narodnem domu“ se je vršil dne 27. m. m. ob 10. uri dop. shod naših demokratov v propagandno svrhu za pravoslavno vero. To je veliko važneje nego shod ženske skupine za volilno pravico in si po mnenju gg. demokratov v „Narodni dom“ ne upajo črne koze, samo pri „Belem volu“ ima omenjena bolezen tako korajžo. Kje si svoboda? Ali je svoboda edino le za celjske demokrate in Sokolstvo? Le tako dalje. Delavec s svojo ženó.

Vevče. Tu se je med vojno ustanovila delavnica za vojaško obleko. Bilo je zaposlenih več sto delavcev in delavk. Sedaj pa ta vojaška delavnica počasi pjenjuje, ker tovarna rabi prostor sama. Raditega se tudi izdelovalnica vojaških oblek preseljuje. To bi bilo vse prav, a nekaj je, pri čemer ne moremo biti hladnokrvni. To je namreč stotine delavcev in delavk, ki bodo radi tega brez zaslužka. Kje si bodo ti ljudje dobili svoj kruh? O tem ima besedo poverjeništvó za soc. skrbstvo.

Pogrebščina soc. demokracije v Vevčah. Za nedeljo dne 27. svečana t. l. so sodrugi s posebnimi vabili sklicali shod v gostilno k Plevniku. Vstop je bil samo proti vabilu na ime. Ker pa v gostilno sme vsak, so prišli tudi drugi nepotrebni elementi na zborovališče. — Gospod minister na razpoloženju Kristan je poslal

agitirat za svojo preminulo stranko sodruga Rejca in še enega. Ta dva naj bi bila obudila od smrti in mirnega pokoja umrlo organizacijo. Pa je bilo že preveč hudobnega sveta zbranega in duh pokopane stranke je splaval naprej ter se ni hotel pokoriti ubogemu Rejcu. Zli duhovi komunistov in kršč. socialcev so ga obkrožali in on ni imel toliko poguma, da bi bil pričel govoriti k obujenju potrebne čarodejne besede. Njegov bistri duh je poznal samo dva med veliko množico, ki sta bila pripravljena sprejeti njegov blažilni nauk. Navzoč je bil tudi zvesti pristaš Kristanov Cvajnar, ki se je pa izneveril in prestopil na stran komunistov. Pričeli so leteti razni očitki o poneverbah, zahtevali so od Rejca, ki je bled in zelen sedel za mizo, da naj prične s svojimi ceremonijami. A do tega ga niso mogli pripraviti, ker se je bal povedati, kje so tisočaki stavbinske organizacije. Pograbil je svojo palico in jo s svojim tovarišem odkuril. Nekdo je vpil za njim: „Suknjo in palico sem ti jaz kupil“. Drugi zopet: „Sedaj je že konec tvojega tajništva, dasi bi to še rad ostal, pa ne bo nič, zopet boš moral iti delat“. — Obrnil se je nazaj, zavpil z velikim glasom kazaje na papirno tovarno: „Tu imate ogledalo!“ Nato pa jo je odkuril proti domu. Bil pa je tudi že skrajni čas, ker drugače bi mu bili slekli zborovalci njegovo suktnjo in mu odvzeli palico.

Tako se je ponesrečil poskus oživiti umrlo organizacijo soc. demokratov v Vevčah. Naj v miru počiva! Priče temu so bili naši somišljeniki in prvaki komunistične organizacije Žorga, Perdan itd. Upamo, da bo sedaj Kristan dal mir in ne bo več nadlegoval poštenih ljudi.

Iz Dev. M. v Polju. Farani naše fare so sklenili napraviti nove zvonove pri farni cerkvi in pri podružnicah. Za enkrat nameravajo napraviti pri farni cerkvi dva nova k staremu, ki ga nam je še popustila vojna in k vsaki podružnici po enega novega. S tem so pokazali naši možje, da še niso izgubili vere in da so še kljub viharjem ostali trdne korenine, ki se ne puštljijo komandirati brezverskim agitatorjem.

Naša farna cerkev je imela pred vojno 5 zvonov, med njimi je bil zadnji vlit l. 1904 od zvonarja P. Hilcerja v Dunajskem Novem mestu. Imel je glas „fis“, tehtal je 6086 kg, meril je spodaj v prerezu 2 m 21 cm. Bil je nabavljen v spomin petdesetletnega jubileja Brezmadežnega spočetja Device Marije. Bil je to največji zvon v Sloveniji. Pa smo bili tudi Poljci ponosni nanj! Prišla pa je kruta vojna zapoved, da se morajo vse cerkve oropati zvonov in tudi naš ponos je bil zlomljen. Se se spominjamo, kako so nas boleli udarci kladiv, s katerimi so razbijali naš zvon v zvoniku. Velikan je jokal pod udarci, ki so mu jih prizadejali neusmiljeni vojaki, ko so ga razbijali. Z njim pa so jokala tudi srca faranov, ki so čula jok in trepet našega zvona. Z njim je bila uničena sreča tudi mar-

sikaterega farana. Nesrečni militarizem nam je vzel vse, kar nam je bilo najdražjega; pa jih je še vendar toliko, ki se ogrevajo zanj!

Iz Komende. Dne 27. februarja t. l. je imela naša Delavska zveza svoj sestanek. Vdeležba ni bila velika, toda z zanimanjem smo sledili govorniku. Tov. Kogej je povdarjal, da se moramo trdno organizirati v J. S. Z., ker le v njej je mogoče doseči zahteve in pravice delavnega ljudstva. Nadalje je poročal naj se z navdušenjem poprimemo dela, da si pridobimo več članov. Končno nam je razložil pomen organizacije in razloček naše organizacije od komunistične. Z veselim srcem smo se razšli.

Delavsko zdravje.

Tobačni delavci. Ljudje, ki so zaposleni pri izdelovanju tobačnih izdelkov, umirajo pogosto vsled sušice (jetike). Glasom statističnih podatkov je v vseh smrtnih slučajih tobačnega delavstva v 60% (torej $\frac{2}{3}$) vzrok smrti tuberkuloza. („Zdravje“ št. 1.)

Zaprašene delavnice. Kjer se v delavnicah dviga mnogo praha, bodi delavcem zabranjeno, da bi tam jedli. Istotako naj bi se jim dala priložnost, da se večkrat umijejo, operejo in od časa do časa tudi skopljejo. („Zdravje“ št. 1.)

Kulturne vesti.

V slovenskem jeziku izhajajo v Sloveniji sedaj sledeči listi: A.) Politični dnevnik: Novi čas, Slovenec, Naprej*, Slov. Narod*, Jutro*, Jugoslavija*, Tabor*; dvakrat na teden: Straža; tedniki: Domoljub, Slov. Gospodar, Kmetijski List*, Ljudski Glas*, Nova Pravda*, Ptujski List*, Nova Doba*, Domovina*. B.) Strokovni: Naša Moč, Jugosl. Obrtnik, Sl. Učitelj, Jugosl. Železničar*, Delavec*, Naš Glas*, Gostilničar, Čebelar, Kmetovalec, Učit. Tovariš*, Vzajemnost. C.) Gospodarski: Narodni Gospodar, Gospod. Vestnik*, Jugosl. Borza, Merkur. D.) Leposlovni: Dom in Svet, Lj. Zvon*. E.) Vzgojni: Vrtec, Angelček, Mladost, Sokol*, Sokolič*. (Nadaljujemo prihodnjič).

Listi označeni z zvezdico *) imajo protikrščansko ali vsaj indiferentistično tendenco.

Razno.

Da se število naroda ohrani. Število prebivalstva se obdrži samo tedaj, če se iz vsakega zakona rodi vsaj četvero dece. Kjer se jih manj rodi, tam rod po številu pada. S tremi otroci v zakonu ostane pri življenju od 1000 prebivalcev za 3 generacije (rodove) — torej za 100 let — samo še 687, a za 200 let samo samo še 472 oseb. („Zdravje“ št. 1.)

Molitev.

Lačni smo, Gospod!

Vpijejo telesa, smrti zapisana — vpijejo duše, smrti zapisane. Glej, oni, ki hodijo v zlatu in svili, nam dajo kruha, da prezgodaj ne usahnejo naše sile, ki so njim potrebne.

A mi smo lačni.

Tvoji otroci so lačni, ker jim kradejo njih delež, ki si ga jim dal Ti, Oče.

Kakor pijani smo in se opotekamo in padamo in vpijemo:

Lačni smo Pravice...

In se opotekamo in padamo in s čeli bijemo ob tla, in je tema in je noč: klonjene glave ne vidijo velike luči na nebu, ki si Ti.

A v dušah je neodoljivo koprnjenje, da se dvignemo in stopimo na goro. Slabotni smo in naše stopinje so nesigurne; a Ti si usmiljen, Gospod, in nas boš z močno roko peljal na goro Golgoto, da z nje zremo sveto veliko noč.

Žejni smo, o Gospod!

Žejni smo Ljubezni.

Pelji nas na goro in nas skrij v okrilje Svojega križa, da klečimo pri Tvojih ranjenih nogah in kapa kri iz Tvojega srca v naše duše in jih napoji in jim pogasi žejo!

Dvigni nas v svoje razprostrte križane roke, da bomo bratje v Tebi in s Teboj, Sin božji!

Tako bomo nasičeni in bomo napojeni in bomo veliki in silni —

v Tebi, ki si naša moč.

Iz uredništva. Z navdušenjem so sprejeli tovariši vest, da prične zopet izhajati „Naša Moč“. Njen namen je, da zbere delavstvo pod zastavo krščanske strokovne organizacije, v znamenju Križa, ki je edina in vsa naša moč v boju za pravico. Kakor želimo, da se „Naša Moč“ kar najbolj razširi, tako pozivamo vse tovariše, da ji posvetijo prste ure in zapišejo svoje misli in želje ter jih pošljejo uredništvu, da jih prinese „Naša Moč“. Delavstvo samo mora dopisovati; s tem se bo izobrazilo in postalo sposobno za vodstvo krščanskega delavskega pokreta. — Današnji številki prilagamo za člane „Viničarske zveze“ osnutek viničarskega zakona za Slovenijo. Dobljo ga oni, ki doplačajo zanj po 1 K. — Tako bomo postregli tudi drugim strokam, kadar bodo pereča vprašanja na dnevnem redu. — Cven pri Ljutomeru. Vaš dopis priobčimo v prihodnji številki. Prosimo vas, da nam za vsako številko kaj pošljete.

Naročajte in širite naše liste:

„NOVI ČAS“, delavski dnevnik!
„NAŠA MOČ“, strokovni glasnik!

Urednik: Franjo Sušnik.

Izdajatelj: Konzorcij „NAŠE MOČI“.

Tiska Zadruga tiskarna v Ljubljani.

Osnutek Viničarskega reda za Slovenijo.

§ 1. Osebe, ki se najemajo v službo proti plačilu v denarju ali čem drugem ali v obojem skupaj predvsem za to, da vinograde obdelujejo in ki imajo lastno gospodinjstvo, se imenujejo viničarji. Viničarji morajo biti kvalificirani. Vsak mora imeti viničarsko spričevalo, brez katerega ne sme izvrševati samostojno viničarskega poklica.

§ 2. Medsebojne pravice in dolžnosti med posestnikom vinograda in viničarjem se razsojujejo po viničarskem zakonu, ako se nista v posebni pogodbi pogodila drugače. Ta pogodba pa ne sme vsebovati določb, ki bi bile za viničarje manj ugodne kot pa določbe viničarskega zakona. Ako posestnik vinograda in viničar pri vstopu v službo viničarja nista sklenila posebne pogodbe o medsebojnih pravicah in dolžnostih, sprejema novi viničar službo pod istimi pogoji, pod katerimi jo je opravljal njegov neposredni prednik, ako temu ne nasprotujejo določbe viničarskega zakona. Viničar se more tudi zavezati, da bo preskrbel pomagačev in domače živine. Od pismenih pogodb se mora narediti viničarju prepis.

§ 3. Kjer se govori v viničarskem zakonu o posestniku vinograda, veljajo dotične določbe tudi o njegovem namestniku; določbe o dolžnostih viničarjevih veljajo tudi za njegove najete pomagače in za domače, ako živijo z viničarjem v skupnem gospodinjstvu.

§ 4. Viničarji se najemljejo za eno leto, ki se začne s 1. novembrom (vseh svetnikov dan) in se imenuje viničarsko leto. Za obojestransko odpoved viničarske pogodbe je določen čas od 15. avgusta do konca avgusta in za preseljevanje čas od 1. novembra do 11. novembra (Martinovo). Ako nobena stranka v določenem času pogodbe ne odpove, smatra se službeno razmerje molče podaljšanim še za eno leto.

§ 5. Vsak samostojni viničar mora imeti viničarsko spričevalo in viničarsko knjigo. Viničarsko spričevalo izdaja okrajno glavarstvo, po predlogu krajevne viničarske komisije (§ 27), viničarsko knjigo pa domovinska občina viničarjeva oziroma občina njegovega novega bivališča, ako se izkaže glede svoje domovinske pravice, ako mu kaj ne brani skleniti službene pogodbe ali ako ni drugih zadržkov. Ako sta izpolnjena zadnja dva pogoja, mora izdati viničarjem, ki prihajajo iz dežel, v katerih viničarske knjige

niso v navadi, ravnotako onim, katerih domovinska pravica še ni ugotovljena, viničarsko knjigo občina, v kateri prebivajo, na podlagi potnega lista. Viničarsko knjigo po priloženem obrazcu izpolni gospodar vinograda. V njo se mora vpisati glavna vsebina viničarskega spričevala, dotične podatke mora krajno policijsko oblastvo (županstvo, oziroma policijsko ravnateljstvo) overoviti.

§ 6. Viničarsko knjigo hrani lastnik vinograda, ki jo mora dati viničarju nazaj, če jo ta po odpovedi zahteva, da more sprejeti drugo službo.

§ 7. Viničarska spričevala in knjige so javne listine. Kdor jih ponareja ali preñareja, kdor se poslužuje tujih viničarskih spričeval ali tujih viničarskih knjig, da bi prišel h kruhu, ali kdor svoje viničarsko spričevalo ali svojo viničarsko knjigo v ta namen drugemu prepusti, napram temu se bo postopalo po kazenskem zakonu.

§ 8. Da dobi najem veljavo, je treba, da da posestnik vinograda viničarju aro in viničar posestniku vinograda viničarsko knjigo. Ara se daje, kolikor je navada v kraju, in se zaračuni v plačilo. Posestnik vinograda je dolžan zapisati sprejem viničarja v njegovo viničarsko knjigo s tem, da izpolni oddelke št. 1., 2., 3. in 4.

§ 9. Kdor najame viničarja, ki je sklenil po viničarski knjigi viničarsko pogodbo s kom drugim, ne zgubi samo are, ki jo je že dal, v korist občinski blagajni, temveč mora poravnati tudi vso škodo delodajalcu, ki je prvi najel dotičnega viničarja.

§ 10. Zakonito najeti viničar mora nastopiti službo s pomagači, ki jih ima preskrbeti po viničarski pogodbi, v dogovorjenem času in prignati pogojeno število domače živine s seboj. Ravnotako pa je tudi posestnik vinograda dolžan sprejeti viničarja v smislu pogodbe v službo in ga naznaniti krajevni viničarski komisiji.

§ 11. Viničar mora opravljati vinogradska dela redno in o pravem času. Ako sklenjena službena pogodba ne določuje družega, je dolžan izvrševati sam, njegovi pomočniki in najeta vprežna živina proti pogojeni ali v tistem kraju običajni viničarski plači vsa dela, ki so potrebna za vinogradsko posestvo, kadar to posestnik vinograda zahteva.

§ 12. Viničar je dolžan, posestnika vinograda oziroma njegovega namestnika v vseh ukazih, ki se tičejo službe, ubogati, mu vsako škodo na polju in pohištvu naznaniti in ga po vseh svojih močeh vsake škode po požarih, po tatvinah grozdja, sadja, krme, drv in stelje, orodja in drugih reči obraniti.

§ 13. Viničar je dolžan škodo, katero ja zakrivil on sam ali njegovi domači posli, ali katero je povzročila njegova živina na vinogradskem posestvu, povrniti po določbah obč. drž. zakona.

§ 14. Brez dovoljenja posestnika vinograda ne sme sprejeti viničar gostačev v odkazano mu viničarijo.

§ 15. Ako zakrivi viničar tatvino grozdja, sadja, lesa, reznic in mladik iz korenin (živic), sadonosnic, krme, stelje, gnoja vsake vrste i. t. d., ga zadenejo razven posledic občega kazenskega zakona, tudi tiste po § 17. lit. a.

§ 16. Ravnotako je pa tudi dolžnost posestnika vinograda, dajati viničarju in njegovim pomočnikom dogovorjeno plačo in druge dohodke ob določenem času. Ako se ni dogovoril poseben obrok, kdaj naj se plačuje plačo v denarju, naj se ista plačuje, kolikor je je izgovorjene za posamezna vinogradska dela posebej (najemščina), vsakokrat takoj po tem, ko je dotično delo pravilno izvršeno, kar je pa plače na leto, pa v četrletnih obrokah nazaj. Viničarju se ima povrniti škodo, kolikor mu je nastalo vsled zane-marjanja dolžnosti od strani posestnika vinograda.

§ 16. a. Vsak viničar ima pravico: 1.) na prosto stanovanje, obstoječe iz ene sobe, kuhinje in shrambe; 2.) na prosto uporabo hlevov za rejo živine, kakor se določi v t. 4.); 3.) na dogovorjeno plačo; (dnevno oziroma akordno, oziroma pavšalno mezdo). Plača je stvar pogodbe med gospodarjem in viničarjem. Če se v tem oziru ni nič drugzega določilo, ima viničar kot dobavitelj delavcev in delovodja pravico do dnevnih mezd, kot so v dotičnem kraju običajne, in se izplačujejo drugim izven stanujočim moškim delavcem. Dnevne mezde viničarjeve družine pa smejo biti k večjemu za 25% manjše, kakor se izplačujejo drugim tujim delavcem v istem kraju. Takozvani „štunt“ (najemščina) za akordno delo: rez, prvo in drugo kop, vez in pletev ostane naprej v veljavi kot stalno plačilo za gori omenjeno delo; 4.) v viničarijah pod 1 oral vinograda ima viničar pravico rediti oziroma zahtevati piče od posestnika za dve svinji in pet kur. Kravo si sme rediti, le če skrbi sam za potrebno krmo in slamo. Pravico ima le do krme, ki priraste v vinogradu za uporabo za lastno živino. V viničarijah od enega do dveh oralov ima viničar pravico rediti si eno govedo, dve svinji in pet kur; od dveh do treh oralov pa 2 govedi, 3 svinje in 8 kur, ne-~~vštevši~~ mladiče, dokler niso dorasli za prodajo; nad tri orale pa 3 goveda, 4 svinje in 12 kur. Goveja živina je lahko tudi gospodarjeva, ki mora v vseh slučajih skrbeti za potrebno pičo (krmo in slamo) in steljo. Mleko pa dobi v tem slučaju od 1 do 2 krav viničar, kot plačilo za reditev živine. Ako se na posestvu nahajajo primerni senokoši, si mora viničar krmo in listje spraviti na lastne stroške (le za dovoz ima skrbeti gospodar) za slučaj, da je živina njegova. Ako je pa živina gospodarjeva, pa nosi stroške za spravljanje krme in stelje gospodar. 5.) Vsaka viničarska družina ima razven vrta za pridelovanje potrebne zelenjave, ki ga mora dobiti pri vinogradu (za vsak oral vinograda po 1 ar), pravico na deputatno zem-

ljo (ralno ali kopavino) v izmeri $\frac{1}{8}$ od one površine vinograda, ki ga družina obdeluje v smislu t. 11. tega §. V slučaju, da pri vinogradu ni primerne deputatne zemlje, ima viničar pravico do na navedeni površini priraslega pridelka (krušnega zrnja, ozir. krompirja). Računi se, da priraste 100 kg krušnega zrnja na 20 arih in 200 kg krompirja na 5 arih. Viničarji, ki do-bijo deputatno zemljo v obliki takozvane kopavine, obdelovanje katere z roko je zelo naporno, naj se na ta način odškodujejo, da se ista račun le za polovico fakične površine. 6.) Za gnojenje deputatne zemlje se prepusti viničarju gnoj, ki se pridelava pri vinogradih od Jurjevega do Mihelovega, od onega števila živine, ki jo ima pravico rediti v smislu t. 4. tega §, ako se v tem oziru ni kaj drugzega dogovo-rilo. 7.) V kakšni obliki se daje viničarju deputat, ali v naravi ali v relutu ali kot deputatno zemljo, se prepusti sporazumu med posestnikom in viničarjem. 8.) Nadalje ima viničar pravico na nagrado v višini 3% od pridelanega vina (tantijema) od one površine vinograda, ki ga je obdeloval v smislu t. 11. tega §, ki se mu jih izplača po dnevnih cenah po trgatvi. Če presega nagrada 100 l, lahko zahteva viničar, da se mu vino prepusti v naravi. Vobče pa se prepušča posebni pogodbi med gospodarjem in viničarjem, v kakšni obliki naj se daje tantijema viničarjem, ali v naravi ali v relutu. 9.) Za slučaj, da posestnik iz ka-terega koli vzroka viničarju noče ali ne more dati razven stanovanja in vrta za zelenjavo niti deputata v naravi, niti v relutu, niti kot deputatne zemlje, se določi tantijema od vinskega pridelka, ki jo ima do-biti viničar, na 8%, ki se račun v smislu t. 11. tega §. 10.) V slučaju, da je deležen viničar vseh na-vedenih ugodnosti, se zahteva od njega, da prepusti vse svoje delavne moči gospodarju, naj si bo za delo v vinogradu, ali v drugih gospodarskih podjetjih. Niti on, niti kak član njegove družine ne sme iti drugam na delo brez gospodarjevega dovoljenja. Po-sebni pogodbi pri vstopu v službo je prepuščeno, ako sme iti na mlatev. 11.) Pri določitvi visokosti tantijeme in površine deputatne zemlje oz. množine deputata se račun, da dela vsak delazmožni član viničarjeve družine na leto najmanj 150 dni gospo-darju. 150 delavnih dni odgovarja pravici na tanti-jemo in deputat od one površine vinograda, ki od-govarja vsoti delavnih dni vseh članov, deljeni s 150. Ostali del vinograda, ki se je obdelal s tujimi delavci, ni podvržen oddaji tantijeme in deputata. V slučaju, da prispeva posamezna viničarska družina na leto več kot 150 delavnih dni na osebo gospodarju, si pridobi za vsakih 10 normalo 150 prekoračenih dni (delavskih) pravico do tantijeme in deputata od ene nadaljne desetinke orala vinograda. Nasprotno, ako prispeva viničarska družina na leto manj kot 150 delavnih dni na osebo gospodarju, se zmanjša tan-tijema in deputat sorazmerno. 12.) Za računanje števila delavnih dni se začne viničarsko leto s 1. no-vembrom in se konča z zadnjim oktobrom. 13.) Na-vedene ugodnosti tvorijo minimum, ki ga ima viničar pravico zahtevati od gospodarja, ako izpolnjuje svojo dolžnost. Noben viničar pa ne sme biti prikrajšan v svojih dosedanjih dohodkih vsled teh določb. 14.) Za že izvršena opravila v vinogradih l. 1921 za čas, dokler ne stopi ta zakon v veljavo, naj določijo krajevne viničarske komisije viničarjem primerno doplačilo.

§ 17. Gospodar vinograda mora še pred kon-cem viničarskega leta odpovedati viničarju službo z

odpovednim rokom 14 dni. a) Ako ga spozna sodišče krivega tatvine, goljufije ali je obsojen radi drugega prestopka na več kot en mesec zapora; b) ako je dogovorjeno število delavcev ali domače živine brez dovoljenja gospodarjevega zmanjšal in jih kljub opominu ni nadomestil v enem mesecu; c) ako se proti svojim službenim dolžnostim hudo pregreši, predvsem ako se zapovedim gospodarja, ki se tičejo njegove službe, ponovno ustavlja, ali ako je vsled nepoboljšljivega pijančevanja za službo nesposoben; d) ako domačo živino, ki se mu je pripustila v njegovo uporabo, kljub vsem opominom povsem zanemarja; e) ako svoje delavne moči proti določbam § 11 brez privoljenja posestnika vinograda drugod uporablja, dasiravno je bil posvarjen; f) ako posestnika vinograda ali njegove domače v besedi ali dejanju hudo žali.

§ 18. Viničar sme ne glede na v § 4 določeni čas za službo odpovedati z odpovednim rokom 14 dni: a) ako so posestnik vinograda ali njegovi domači z njim ali z njegovimi domači grdo ravnali, ali b) ako dogovorjene mezde ali drugih dohodkov, ki se mu imajo izplačati, kakor tudi priznane mu odškodnine (§ 16) kljub zahtevi ne dobi.

§ 19. Kadar se seli viničar ob določenem času ali v posledstvu določil § 17 in 18, sme vzeti pride lane klaje le tedaj seboj, ako je prinesel tudi klaje seboj, ko je vstopil v službo. Vzeti je sme le toliko, kolikor je je prinesel s seboj.

§ 20. Kadar preneha službeno razmerje med viničarskim letom (§ 17 in 18), dobi viničar dogovorjeno mezdo v denarju in druge dohodke po razmerju časa, kar je bil v službi. Čas se računi po tednih in vsak začet teden ima veljati za izpolnjen. Kjer se pa opravljajo vinogradska dela proti gotovi dogovorjeni mezdi v denarju, se ima iste plačati toliko, kolikor se je dela storilo. Ako obstoji zaslužek v pridelkih in so njive že obsejane, dobi viničar letnemu času primerno odškodovanje.

§ 21. Kadarkoli se viničar seli, mora pustiti ves gnoj, kakoršen in kolikor ga je, na vinogradskem posestvu brez vsega odškodovanja, bodisi, da je živina gospodarjeva ali viničarjeva. Ravnotako ne sme vzeti viničar o selitvi stelje in drv s seboj, ako mu jih je prepustil gospodar v porabo. Sme pa viničar vzeti drva, katere je s seboj pripeljal.

§ 22. Stroške o selitvi mora nositi navadno viničar. Ako pa ima viničar med prvim letom svoje službe vzrok službo po § 18 zapustiti, mu mora povrniti selitvene stroške gospodar.

§ 23. Viničar je dolžan, ako stopi iz službe, pravilno izročiti posestniku vinograda vse, kar mu je ta v začasno porabo, oskrbovanje ali v varstvo izročil ali zaupal, kot pohištvo, stroje, orodje, posodo itd.

§ 24. Ako umrje viničar oženjen, ima vdova pravico stopiti na njegovo mesto v službeno razmerje do gospodarja. Isto velja tudi za viničarjevega sina,

ako ima viničarsko izpričevalo. Ravnotoko so spremembe v osebi gospodarja brez posledic za viničarsko pogodbo in službeno razmerje. Ako pa hoče v prvem ali drugem slučaju ena stranka službeno razmerje razdreti, se sme to zgoditi še le po storjeni trimesečni odpovedi. Glede odškodovanja veljajo določbe §§ 19 in 20; ako pa je posestnik vinograda viničarju v prvem letu odpovedal službo, veljajo tudi določbe § 22.

§ 25. Viničar, ki zapusti svojevoljno brez zakonitega vzroka službo, se ima naznaniti pristojnemu okrajnemu glavarstvu, ki ga mora po izvršeni preiskavi prisiliti, ako posestnik vinograda to zahteva, da se v službo povrne. Tak viničar je dolžan povrniti gospodarju škodo, ki je nastala iz tega, da je brez dovoljenja službo zapustil. Posestnik vinograda pa mu sme zopetni vstop v službo zabraniti.

§ 26. Kdor vedoma kakega viničarja, ki je zapustil svojevoljno svojo službo, vzame, ima povrniti prejšnjemu gospodarju vso škodo, ki je nastala radi tega, da je zapustil viničar službo brez dovoljenja, nerazdelno z viničarjem.

§ 27. Za poravnavo preprirov in pritožb, ki izvirajo iz službenega razmerja med posestnikom vinograda ali njegovim pomagačem in za določitev delavskih mezd, ki so običajne v posameznih okoliših, se vpostavijo za vsak sodnijski okraj krajevne viničarske komisije (razsodišča), obstoječe iz enakega števila viničarjev in posestnikov vinogradov, katerim predseduje državni uradnik-strokovnjak, s pravico dirimacije. Člane v to komisijo in namestnike volijo vsaka kmetijska podružnica okraja po enega zastopnika posestnikov in viničarji iz okoliša vsake podružnice po enega zastopnika kot zastopnika viničarjev. Razsodbi teh razsodišč se imajo pokoriti obe stranki in v splošnem proti njenim razsodbam ni priziva. Krajevna viničarska komisija razsoja tudi o zahtevah po odškodnini, za katero velja viničarskih red. Ako pa presega zahtevana odškodnina vrednost vseh enotedenskih dohodkov viničarja in vsaj ena izmed strank ni zadovoljna z razsodbo, naj ju komisija napoti na pravno pot, po kateri se sodijo tudi vsi prepri, ki se predložijo 14 dni po tem, ko se je razdrlo službeno razmerje.

Naša opomba k § 4: Po našem mnenju je § 4 osnutka navedenega viničarskega reda za viničarje velik udarec. Po tej določbi sme lastnik vinograda viničarju odpovedati v drugi polovici meseca avgusta in viničar se mora izseliti prvih deset dni novembra. Da si poišče novo službo, ima viničar po tej določbi dva meseca časa. Ta rok je prekratek in sicer iz sledečega razloga: Prvič, kdo more viničarju jamčiti, da dobi v tem roku novo službo in drugič kdo mu more jamčiti, da dobi viničarsko službo? Treba je vedeti, da dobiva viničar del svojih dohodkov iz zemljišča, da ima vsled tega kako živinče: kravo, vole. No, če ne dobi v naznačenem roku viničar slično službo, kam naj dene svojo živino, voz, korenje itd. in selitev pade na čas tik pred zimo. Zato mislimo, da bi moral viničar, ki ni izgubil službe zaradi nobenega zločina, imeti eno leto časa, da si preskrbi novo službo. Mestni delavec nima take stvari, da bi potreboval hleva, staje. Zato je z njegovo selitvijo mnogo manj ceremonij.

Pripombe ‚Viničarske zveze‘ v Ljutomeru:

Ad § 1. Drugi odstavek: „viničarji morajo biti kvalificirani“ se naj izpusti. Po takem bi moral imeti vsak viničar vinorejsko šolo ali pa vsaj kak kurz, (kar bi bilo sicer zelo potrebno), kar pa ni izvedljivo. Krajevne komisije (ki sploh ne obstajajo, vsaj v Ljutomeru ne) viničarjev ne morejo kvalificirati, ker jih po večini ne poznajo.

§§ 2, 3 in 4 naj bi ostali.

Ad § 5. Glede viničarske knjige ostane. Viničarsko spričevalo piše v viničarsko knjigo lastnik vinograda, ki viničarja in njegove delavske zmožnosti dobro pozna in ne okr. glav. odnosno krajevne komisije. (Glej ad § 1.)

§§ 6, 7, 8, 9 in 10 ostanejo.

Ad § 11. K tej točki pri: „običajni viničarski plači“ se naj pristavi, da naj bo ista postavnim potom vsakoletno naprej ugotovljena potom okr. glav. odnosno dotične komisije, ki se naj ustanovi.

§§ 12, 13, 14 in 15 naj ostanejo.

Ad § 16. Posestnik vinograda plačuje viničarju plačo tedensko nazaj. Najemščina (akordno delo) se popolnoma odpravi. Uvede naj se zakonito določen 8urni delavnik, za čezurno delo se plača posebej.

Ad § 16 a 1.) Ostane. 2.) Ostane. 3.) Dnevna plača viničarja in njegovih pomagačev naj bo enaka oni tujih delavcev, ker morajo ti vinogradniška dela še bolj vestno in natančno opravljati in ni tedaj njih delo manj vredno od dela tujih delavcev. Takožvani „štunt“ najemščina za akordno delo se naj popolnoma odpravi (glej ad § 16), ker je isto za dobro in koristno obdelovanje vinogradov nepriporočljivo, naravnost kvarno. Dalje se vzame viničarju s tem potrebni delavni čas za obdelovanje njemu na razpolago danega zemljišča, katerega obdela viničar po končanem delavniku v vinogradu. 4.) Viničar naj ima pravico rediti si toliko goveje živine, za kolikor priraste krme na vinogradnem zemljišu. Glede števila svinj in perutnine se prepusti viničarju, da jih redi toliko kolikor jih je v stanu prehraniti. Košnja v vinogradu spada k vinogradnemu letnemu delu in se ima tedaj izvršiti na stroške gospodarja. Steljo ima pri-skrbeti gospodar, ker isti uživa korist pridelanega

gnoja. Kar se tiče živine gospodarjeve, ostane lahko, kakor je v predlogu. 5.) Lahko ostane. 6.) Ostane. 7.) Ostane. 8.) Viničar ima pravico na 5—8% nagrado od pridelanega vina kot tantijemo. 9.) Za slučaj, da gospodar ne more zadostiti svoji dolžnosti napram viničarju glede deputata v naturi, relutu ali deputatni zemlji, se zviša viničarju tantijema na 10%. Sadne in vinske tropine, pridelane na vinogradnem posestvu, ostanejo nepokvarjene last viničarja. Ako vzame gospodar kaj od teh snovi, ga ima zato odškodovati ali v denarju ali živinorejskih potrebščinah. 10.) Viničar in njegovi delavci se imajo vporabljeni izključno le za opravljanje vinogradniških del. Se le po dovršenem delu v vinogradu in opravljenem delu na deputatni zemlji, prepuščeni viničarju, lahko razpolaga gospodar z njegovimi delavskimi močmi. 11.) Ostane. 12.) Ostane. 13.) *) Uvede se naj povsod 8urni delavnik (gl. ad § 16.); čezurno delo se plačaj posebej. Za škropljenje in žvepljanje, ki so posebno kvarna zdravju in obleki, se določi dvojna plača. Kot dnevna plača za letos se predlaga za ljutomerski okraj na uro 1 dinar; za 8 ur 8 dinarjev. Za čezurno delo na uro 1½ dinarja. 14.) Ostane.

Ad § 17. Ostane.

Ad § 18. Ostane.

Ad § 19. Ako spravi viničar na zemljišču krmo brezplačno, ako opravi košnjo in spravlanje krme v vinogradu brezplačno, ima pravico o priliki selitve vzeti viničar polovico krme, neglede na to, ali je s seboj kaj pripeljal ali ne. V drugem slučaju mu mora gospodar polovico krme ali pa vse delavce plačati.

Ad § 20. Ostane.

Ad § 21. Ker je gnoj od Jurjevega do Mihele-vega (gl. § 16, t. 5) last viničarja, ga ima zanj o priliki selitve gospodar odškodovati, drugače viničar z njim sam prosto razpolaga.

§§ 22, 23, 24, 25 in 26 ostanejo.

Ad § 27. Ostane. K tej točki je pripomniti, da se naj te komisije sestanejo po pariteti iz delodajalcev in viničarjev in da naj komisije tudi delajo. Člani komisije, ki s svojo nenavzočnostjo delo istih zavlačujejo, se naj zato primerno kaznujejo.